

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek in sabota, ter velja po pošti prejemanjem, za avstro-ogerske dežele ali v Ljubljani s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold. 25 kr., a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne pečitvrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo, — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opravištvo, na katero naj se blagovoljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativna reč, j v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Govor

nadučitelja Lapajne-ta pri splošnem zboru slovenskih učiteljev v Ljubljani. *)

Slavni zbor slovenskih učiteljev!

Denes smo sklenili in zahtevali, da se slovenski učitelj izobražuje v narodnem jeziku, v narodnem duhu, in da se slovenske ljudske šole postavijo na narodni temelj. Naredili smo torej take sklepe, katerih natančno izvedenje more in mora koristiti narodu našemu, narodu slovenskemu;

če pa bomo za narod delali, smemo in tudi moramo — če hočemo živeti — od naroda zahtevati, da nas za naš trud dostojno odškoduje. Zavoljo tega je prav primerno, da je odbor slovenskega učiteljskega društva na dnevni red denašnjega zbora postavil vprašanje o enakomerni plači učiteljev na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Predno dalje govorimo, treba je vedeti, kakošne plače že sedaj imajo učitelji po imenovanih slovenskih deželah. Take-le:

učiteljske z 220, 240, 260 in 300 glđ. tudi premajhene.

Na Kranjskem je pa vse plačevanje učiteljev neuredjeno, nedostojno in nehalno važnemu in delavnemu učiteljskemu stanu.

Z omenjenimi plačami v sedanji draginji res učitelj ne more shajati, ne more ne kot samec, in še toliko teže, če ima družino.

S takimi majhenimi dohodki ne more si nikakor preskrbeti primerne hrane, poštene obleke in čednega stanovanja. Pri takih pičlih dohodkih ga ne more veseliti, zvesto spolnovati težavne dolžnosti svojega stanú. Pri sedanjih nizkih plačah ne bode talentiranih mladeničev mikalo, izvoliti si ta stan. Na Štajerskem že sedaj učiteljev zeló pomanjkuje. Tako se za razpisane podučiteljske službe z 240 in 300 glđ. po navadi nihče ne oglasi in za učiteljske službe s 400 glđ. dobi se le po eden kompetent, postavim kak kranjski učitelj.

In če je na Kranjskem kaka služba učiteljska razpisana, se tudi menda ne dobi več obilo kompetentov. Pa kdo bi prosil za službe, s katerimi nij — nikakoršna plača združena!!? V najnovejšem času se namreč učiteljske službe na Kranjskem v vladni „Laibaherici“ razpisujejo, a ne pove se kakošni dohodki so z njo združeni. Kadar pa se išče kak sluga, pove se na tanko, da ima 350—400 dohodkov, prosto stanovanje itd. Ali nij to zaničevanje učiteljskega stanú?

Iz omenjenih uzrokov priporočam Vam, da sprejmete omenjeno resolucijo s to pristavljeno željo, da bi se imenovane prenizke plače po Štajerskem, Koroškem in Primorskem kmalu povišale.

Predno pa o tem govorim, kakošne plače naj bi v prihodnje imeli kranjski učitelji, naj razodenem in pojasnim, od kod to, da materijalno stanje kranjskih učiteljev še sedaj nij uredjeno, kar se je v sosednih deželah že pred dvema leti zgodilo. Vaša osoda, kranjski učitelji, je v rokah slavnega deželnega zbora kranjskega.

Ta bi bil moral še leta 69. dognati dve obširni šolski postavi, med temi eno, katera bi bila materijalno Vaše stanje zboljšala. Toda predno je dež. zbor te dve postavi dovolj obširno obravnavati mogel, zaključila ga je bila slavna vlada. Pa ko bi bil tudi sklenil kako postavo v tej zadevi, bi ona Vam ne bila več prinesla, nego — 300 glđ. Tedaj je še boljše, da take postave nij. — Leta 70. bil je prekratek čas odmenjen zborovanju, da deželni zbor nij utegnil v šolski zadevi nič storiti.

Lansko leta je deželni zbor še dosti časa trajal; vendar nij utegnil ali ni hotel omenjenih dveh jako potrebnih šolskih postav končno dognati, če ravno so ga kranjski učitelji ustno in pismeno in skor da ne klečé prosili, da naj njih razmere uravna in uredi.

Da se je pa učiteljev odkrižal in vsaj na videz pred njimi opravičil, sklenil je kratko postavico, obstoječo iz nekoliko subih paragrafov, katera bi imela uravnavati vse neredno materijalno stanje kranjskih učiteljev. Toda ta postava bila je sama na sebi pomanjkljiva, nedoločna, nezadostljiva in celó nepravilna glede raznih kategorij učiteljev. Iz teh uzrokov, pa mor-da tudi iz majhene vdanosti do kranjske dežele

Dežela	Srenja 1. razreda		Srenja 2. razreda		Srenja 3. razreda		Srenja 4. razreda		Podučitelji
	Učitelj	Nad-učitelj	Učitelj	Nad-učitelj	Učitelj	Nad-učitelj	Učitelj	Nad-učitelj	
Štajersko . . .	700	opravilne doklade 100	600	0. d. 100	500	0. d. 50	400	0. d. 50	60% uč. plače
Koroško . . .	600	30 glđ. za vsaki razred	500	30 gl. za 1 razr.	400	30 gl. za 1 razr.	—	—	300 glđ.
Goriško . . .	600	200	500	200	400	100	300	100	60% uč. plače
Istrija . . .	500	100	400	100	300	50	—	—	260 (1. razr.) 240 (2. razr.) 220 (3. razr.)

Na Štajerskem, Koroškem in Goriškem ima nadučitelj prosto stanovanje ali 25% odškodnine, 10% 5letne doklade.

Da to bolj natanko razjasnim, naj povem, da na nemškem Štajerji so bile lani na 30 šolah učiteljske plače s 700 glđ., na 77 šolah po 600 glđ., na 193 šolah po 500 glđ., na 119 šolah po 400 glđ.

Na slovenskem Štajerji so bila v tej zadevi sledeča razmerja: Na 3 šolah po 600 glđ., na 42 šolah po 500 glđ., na 141 šolah po 400 glđ.

Na Koroškem imajo na $\frac{1}{10}$ šol učitelji po 600 glđ., na $\frac{4}{10}$ šol po 500 glđ., in na $\frac{5}{10}$ šol imajo po 400 glđ.

Na Goriškem in v Istriji mi te razmere nijso znane; podobne so imenovanim deželah. (V Istri so pač mnogo slabše. Uredn.)

Kakšne plače imajo pa kranjski učitelji? Težko vprašanje. Toliko vem, da dva nemata enake, in da vsi imajo premalo.

Tako postavim ima podučitelj A 100 in še nekaj goldinarjev, nekaj krajcarjev in nekaj polkrajcarjev. Podučitelj B ima ravno toliko — menda le nekaj grošev več. Učitelj C ima 150 glđ. in še nekaj krajcarjev.

Nadučitelj C, ki mu tudi „direktor“ rečejo, in ki je pa ob enem tudi organist in menda tudi mežnar — dobi nekaj v biri, nekaj krajcarjev v denarji, nekaj v štoli i. t. d., kar vse skupaj toliko znese — da ne more s tem ni živeti, ni ne umreti, da mora na vsak način kompetirati v bližnjo deželo za boljšo službo, ako hoče izhajati.

Da v zadevi plač kranjskih učiteljev še natančneje poročam, naj tu ponavljam date, katere sem lani v svoji knjižici „Kranjsko ljudsko šolstvo“ razodel.

*) Obilnost drugega gradiva nam še le denes pripušča objavljen govori prinesiti — upamo da ne prepozno, ker šola nas ima zanimivati vedno. Menimo, da je pričbenje tega, od učiteljev enoglasno potrjevanega govora, zdaj tem bolj umestno, ker baš izvedamo, da pride pred prihodnji deželni zbor kranjski tudi uredjenje učiteljskega vprašanja. Uredn.

Na kranjskih šolah imajo učitelji sledeče plače:

Na 15 šolah imajo učitelji (podučitelji) od	
100—150 glđ.	60
150—200 "	54
200—250 "	58
250—300 "	40
300—350 "	21
350—400 "	9
400—450 "	4
450—500 "	4
500—600 "	3
600—700 "	

Samo na ljubljanski vadnici znašajo plače po 800 glđ.

Te plače pa kranjski učitelji dobivajo kot učitelji, orglavci in cerkovniki; kajti $\frac{3}{4}$ kranjskih učiteljev je, ki so tudi orglavci in mežnarji. Na blizu 100 kranjskih šolah dobivajo učitelji plačo v denarji, na blizu 90 šolah v denarji in biri, na 10 šolah pa samo v biri.

Vprašanje nastane, so li omenjene plače slovenskih učiteljev dovolj velike?

Nikakor ne.

Zavoljo sedanje velike draginje, zavoljo velikih terjatev, katerim mora sedaj učitelj v šoli in zunaj šole zadostovati, zavoljo velikega izobraževanja, katero si mora prihoduje učitelj po 12 let po šolah iskati, zavoljo velikega pomanjkanja učiteljev, kateremu morejo le dobre plače odpomoči; predlagam, da naj slavni zbor sprejme sledeče resolucije:

Na Štajerskem so učiteljske plače s 400 glđ. in podučiteljske z 240 in 300 glđ. premajhene.

Na Koroškem so učiteljske plače s 400 in podučiteljske s 300 glđ. tudi premajhene.

Na Goriškem in v Istriji so ravno tako učiteljske plače s 300 in 400 glđ. in pod-

slavna vlada te postave potrdila nij. In čujte! Še zoper to postavo, ki bi bila vsaj nekoliko in vsaj nekaterim učiteljem plačo zboljšala, bilo je več deželnih poslancev. To neljubo stvar naj še opustim in rečem samo sledeče:

Dandenašnji dobi se le za dobro plačilo dober delavec; le za dobro plačilo dober uradnik in dober duhoven, in tudi le za dobro plačilo dober učitelj.

Dober učitelj stori dobro šolo, in **dobro šole storé srečen narod.**

Slovenski učitelji so nasprotnike narodne šole, nemškutarje, večkrat napadali, kar je čisto naravno. Da so se pa letos od strani slovenskih učiteljev grajali tudi nekateri slovenski duhovni, grajali so se samo kot šolski neprijatelji.

Slovenski duhovniki, kot domoljubni Slovenci, morali bi učitelja pri njegovem težavnem delu podpirati. Tedaj mi želimo s tako slovensko duhovščino v harmoniji živeti. Če pa ona ne samo nič pri šoli ne pomaga, ampak celo graja, graja vse nove šolske uredbe, in graja javno in očitno tisto šolsko postavo, ki je učiteljski stan k večji veljavi povzdignila in ga osvobodila; tedaj morajo tudi slovenski učitelji javno povedati, da beseda takega duhovna v šolskih zadevah nij sveta in nezmotljiva. Še enkrat rečem, da mi želimo, z duhovščino, ki je šoli vdana in s prijaznim učiteljem tudi prijazna, v harmoniji in edinosti živeti in nečem o kričati, kokor nemški učitelji: Proč z duhovnom! V imenu slov. učiteljev izrečem torej željo, da bi vsi ti prepri nehal in da bi slavni kranjski deželni zbor sledeče uredil učiteljske plače:

V Ljubljani naj ima učitelj . 700 gld.

Po deželi:

na $\frac{1}{10}$ šol	"	"	"	"	600	"
" $\frac{4}{10}$ "	"	"	"	"	500	"
" $\frac{5}{10}$ "	"	"	"	"	400	"

Nadučitelj ali sploh voditelj šole naj ima za vsak razred 30 gld. opravilne doklade.

Učiteljice naj imajo 80% učiteljske plače in podučiteljji 70%.

Voditelj šole naj ima prosto stanovanje ali 25% svojih dohodkov odškodnine.

Petletne doklade naj znašajo 10%.

Take plače imajo že sedaj učitelji na Štajerskem in Koroškem. V prihodnje se jim bodo pa še poboljšale. Graški deželni zbor bode menda že letos to storil, ali pa bode dal učiteljem doklade zavoljo draginje.

Take plače bodo zamogle, da bodo kranjski učitelji ostali v svoji domovini, in da bodo ostali tudi zvesti svojemu narodu, a se ne izneverili, kakor so nekteri „veternjaki“ že storili. Take plače bodo ovirale preseljevanje kranjskih učiteljev na Štajersko in Koroško, kamor se jih je v malem času pomaknilo okolo 20. In le take plače bodo mikale mladeniče, da si izvolijo učiteljski stan, pri katerem se tudi na Kranjskem veliko pomanjkanje kaže.

Zavoljo tega Vam priporočam omenjeno resolucijo zastran plač na Kranjskem in sicer s tem pristavkom, da take plače naj dobiva učitelj kot učitelj, ne kot mežnar in orglavec. Mežnarija nij za učitelja — to se ne strinja z njegovim poklicem in za to tudi časa nema. Orglanje je pa častni posel, katerega naj opravlja, če mu čas pripušča in če se zastran plačilo z župnikom pogoditi more.

o Mladoturkih.

„In tako imamo zdaj Mladonemce Mladočehe, Mladoslavence, Mladorusce in tudi Mladoturke.“

„Novice“ od 28. avgusta 1872, št. 35 tečaj XXX.

(Nadaljevanje.)

Do dobe prenapredbe po Režid Paši so imeli samo Staroturki vir vse modrosti, ker so tudi oblast v rokah imeli; kristjane so imeli le za delavce, katere je vsaki „pravoveren“ Staroturek smel tudi

ob življenje spraviti, ako ga je to ravno veselilo, na kratko rečeno: vsak drug človek je bil brez pravice. Hati-šerif od 3. novembra 1839 pa je v lahko umljivem jeziku in brez ovinkov povedal, da brez dobrih postav mora carstvo oslabeti in osiromašiti, da se temu pride v okom, je torej treba 1. zagotoviti državljanom popolnoma varnost življenja, časti in premoženja; 2. pravilno razpisovati in pobirati davke; 3. nabiranje vojakov urediti in čas njih službovanja ustanoviti; 4. odpraviti samoprodaje nakaterih reči in prodajanje državnih služeb; 5. pravosodje vravnati in odstraniti kaznovanje nedolžnih dedičev hudodelnika in odjemanje njih premoženja. Končno se določuje, da imajo te sultanove dobrote uživati vsi podložniki, katere koli vere brez vse izjeme, kar se je s fermanom od 21. istega meseca vred v vseh pokrajinah primerno razglasilo in sultan je izrekel prokletstvo nad vsemi tistimi, ki bi zoper to cesarsko dobrohotno naredbo ravnali.

Vsako sprevidi, da se je s tem storil prvi korak do boljšega državnega ustroja in do priznanja človeških pravic vseh stanovnikov, tudi ki nijso bili Staroturki. Vendar vse je ostalo brez uspeha, ker so načela teh reform nasprotna bila staroturštvu, za katero so se veliki mufti in vsi drviši in sultanovi služabniki, ki nijso k mladoturški stranki spadali, živo potegovali, svojim vernikom nevarnost za vero popisovali in vse te slabo podučene in fanatizirane ljudi zoper nove naredbe šuntali. Tako je navstalo naprotje med staro in mladoturško stranko in poslednja je vsled splet-karij sultanice Valide kmalu zgubila z Režid Pašo ves vpliv. Še le ko je leta 1845 padel Risa Paša, kolovodja staroturške stranke, povzdigne dobrohotni sultan Režida Pašo na stopinjo ministra zunanjih zadev in pozneje za velikega vezirja in ta je pretrgano nit pametnih prenapredbe spet poprijel. Vendar nevednost na eni in slabost na drugi strani ni pripustila, da bi se bilo kaj zdatnega doseglo in tako so Staroturki leta 1852 spet podkopali Režida Pašo in o novem letu 1853 pride Omer Paša do veljave pri Staroturkih, ker so vedeli, da bode ta njihove predpravice, ali boljše rekoč: samopravice varoval. Omer Paša je bil odpadnik in kristjanski uskok z imenom Mihael Latič iz vojaške avstrijske granice, ki se je poturčil in celo svoje življenje divjal zoper svoje poprejšne verske in narodne tovariše. Znana je vojska s Črnogorci in ultimatum, ki ga je avstrijski general grof Leiningen 12. februarja 1852 sultanu izročil. Od tistihmal ima turško carstvo priimek „bolnega moža“, in ko je pripomoglo v Krimski vojski zoper Ruse, se skliče 7. decembra 1854 izvrševalno starošinstvo za nove prenapredbe pri upravi, financah in pravosodji, da se pospeši ljudski blagor. Ker je na Turškem še evetela kupčija sè suznji, se ta odpravi meseca oktobra istega leta in s pripomočjo zapadnih držav še pod Aali-Pašo izda 18. februarja 1856 hatt-i-humajum, ki je vse poprejšne obljube potrdil in na novo izrekel ravnopravnost vseh narodnosti in veroizpovedanj. Po padu Sevastopola dne 8. septembra 1855 je bil 30. sušca 1856 mir sklenen in Turčija stopi v vrsto evropskih držav, ki so ji obstoj zagotovile, ker se je mislilo, da bodo Turki držali svoje obljube gledé na svoje kristjanske sodržavljane. Vendar vse te prenapredbe so še bolj razkačile fanatične Staroturke zoper zunajni vpliv in ukazane prenapredbe, katere bi imele težki, hudi jarem kristjanov polajšati. Sultan Abdul-Medžid umre 26. junija 1861 in za njim nastopi prestol njegov brat Abdul-Asis, ki še ga sedaj zauzima. Tudi ta je potrdil hati-šerif od Gülhane in hatt-i-humajum ter ukazal izpeljati velike prenapredbe, zapopadene v teh državnih postavah. Vendar Staroturki so tudi vse to pustili na papirji in zabranili vsaki preustroj na bolje, tako da še dan denes kristjani stokajo pod bremenom staroturških predsodkov in krivice na pospeševanje njih samopašnosti, „da se ohrani vera Muhamedova.“ Čudovito je gotovo, da je tako stanje skoro na naši bližnji meji toliko sto-

letij še mogoče, ker so je podpirali Angleži in Francozi pod Napoleonom deloma zavoljo svoje obširne kupčije v teh prekrasnih, pa neizmerno zanemarjenih deželah, deloma pa za to, ker so se bali ojačenja Avstrije, Rusije ali Grecije, ako bi se evropska Turčija med te razdelila. Vendar previdnost božja sčasoma spet zbudi napredne duhove med samimi Turki, kateri žele koristne prenapredbe v duhu evropske omike in tako se včasih pojavljuje slab upor zoper Staroturke in temu krotkemu početju se posmehuje Šuselka, kakor je delal z drugimi enakomislečimi v leta 1830 naprej gledé na Čehe, Hrvate, Srbine in Slovence, ter vse rodoljube, ki so se trudili zbuditi svoje rojake s pesmicami in jezikoslovjem iz stoletnega mrtvila, porogljivo imenoval Mladočehe, Mladohrvate, Mladosrbine in Mladoslavence, pri čemer mu je glasoviti Kuh, ki je v Lipskem nek obscuren časnik izdajal, lepo pripomagal. Takrat so se ti „mladi“ častno imenovali pri vseh slovanskih rodovih, le nek Murgel je leta 1864 se bil za „starega“ naznanil, katerega pa so bile „Novice“ primerno oštele. Dandenašnji smo srečno prišli do dobe, ki pesmi in jezikoslovje daleč presega, ker zahteva zboljšanje vsega, kar je narodu potrebno in koristno, da postane srečen in čestit, in dan denes imamo občudovati prikazen, da se isti nekdanji „mladi“ protivijo prenapredbam na bolje in zasmehujejo sè vedno istim Šuselkom vred vse mladopolitikarje, ki so se poprijeli prvotnega rodoljubja tudi gledé na druge stroke dobrega delovanja, da se ne bi ohranilo (conserviralo) poprejšnje stanje, ki je prenapredbe tako potrebno, ko zdrava riba čvrste vode. Tudi nij časa odlasati s prenapredbami, ki se za potrebne in koristne spoznajo, ker jih je lahko izpeljati mogoče pri budnem, bogato obdarjenem narodu in ker ga utegnejo v malo letih zadušiti v znanstvenem, materialnem in narodnem obziru sosedni v vsem napredujoči narodi. Hitra pomoč je torej dvojna pomoč in kdor je pravi rodoljub, bode v vsem delal za srečo naroda, ne pa zanikaval samo in nič pozitivnega nasvetoval. Končno hočemo tudi to čudno prikazen preiskovati. (Konec sledi.)

Dopisi.

Iz Zagreba. 12. okt. [Izv. dop.] Vesti, ki jih „Obzor“ iz Pešte prinaša, so za nas še precej povoljne. V Deakovem klubu je bilo na predlog Lonaya skleneno, da se ima ogerska kraljevska deputacija koj po zaključenji adresne debate izbrati, in tudi prece z našo kraljevinsko deputacijo glede revizije nagodbe v dogovore stopiti. V adresnej debati govorila sta tudi naša zastopnika Živkovič in Miškatovič, prvi v magjarsčini, drugi v hrvaščini. Po dopisih soditi, ki jih „Obzor“ iz merodajnih krogov iz Pešte prinaša, posrečilo se je našim zastopnikom, nezaupanje ogerskih državnikov v težnje naše narodne stranke razpršiti. Sicer pa naše javno mnenje nij odveč sangvinično v prepovoljen uspeh nagodbene revizije. Denašnja politična situacija nij po tem, da bi naše nadeje preveč prostora v njej imele.

Na našej velikej realki je letos 40 učencev več kakor lani. Med njimi je 5 Bulgarov. Na učiteljskem pripravnišči je 41 slušateljev, in med njimi tudi 1 Bulgar. Če turška vlada ne bi bila potežkoče delala, bi bilo še veliko več Bulgarov na naša učilišča prišlo. Iz tega se vidi, da so naša učilišča na dobrem glasu.

Kuga med rogato živino se od dne do dne holj širi po deželi. Slavonija je skoro vsa okužena. Na Hrvatskem je kuga v karlovške okolici. Zlasti na parkljih in na gobcu so goveda bolena. V Brekvojanah niže Zagreba imajo pa osepnice. Vsi živinski sejmi so prepovedani. Da se strošek za ogersko ministerstvo trgovine zmanjša, opustil se kordon na turške meji, in tako je ta pošast skoz odprta vrata v našo deželo prišla.

Iz Črnikala pri Koprnu 3. vino-
toka. — [Izv. dop.] (Vraža in kapucini. —
Šola.) Včeraj sem se ves truden in spehan, a
veselega srca domu vrnil, ter v svoji od silne
bôrje oškodovani hiši prenočil. Okolo polnoči me
nenadoma probudi silno streljanje in zvonjenje.
Kaj vraga, si v prvi nesvesti mislim, da-li so Ga-
ribaldini ali pruski barbari naš tih in mirni kraj
napali. Hitro dregnem tovariša in menim vprašati
po orožji; a zmislim se, da niso niti švabski ti-
rani niti Lahi naš tih kraj napali, nego zmiraj
čujoči srenjski guardijani (stražniki) slute nevihto,
ter na oblake streljajo, ka ne bi točo razsipali.
Zvonjenje in streljanje pripomore, da se škodo šir-
jajoči oblaki v zraku razprše. Nevoljen in srdit
poslušam ta ponočni hrup. Ves svet napreduje, a
moji slovenski sosede so toliko zaostali, da še
verujejo onim vražam, katerih so se njih predde-
držali. Kaliti ponočni mir, to je gotovo prestopok,
ali naši poglavarji (župani) mislijo zasluge imeti,
da se strelja in zvoni, in tako „točo odvrta.“
Pri nas je gorkeje podnebje kakor drugod po Slo-
venskem, in naravno je tudi, da se v takem pod-
nebnji nij toče bati. Redkokrat se primeri, da kako
drobno zrnce, sodra imenovano, pade, to nikdar
znatne škode ne učini; toča pa nikdar naših vino-
gradov ne obišče. Srenjčani so trdno preverjeni,
da samo streljanje in zvonjenje točo odvrta, po-
sebnost pa, ker jim strelni prah č. o. kapucini
blagoslavlja. Jeza me je trla, ko sem pregledoval
proračun našega komuna, kjer sem našel kakih
85 gl. navedenih za te-le nepotrebne stvari.
— „Za polver (strelni prah) smo dali; — kapu-
cinom za žeganje polverja — Likof in plačilo
strelcem —.“

Omike manjka, omike! Sicer imamo šolo že
osem let tu pri nas. V tolikem času, bi se moralo
kaj več napredka poznati. Komaj 2% — dva
procenta naše odrasle šolske mladine čitati vé.
Grozno nevoljo je vzbudilo meni, ko sem videl
pretečeno leto, namesto dve sto dečkov, pa le ko-
maj kaka dva, tri v šolo dohajati. Deloval sem,
in tudi priganjal naše očete, naj odstranijo tega,
mladini nepriljubljenega učitelja. Do sedaj se nij
nič zgodilo v tem oziru, in bati se je, da bode
tudi bodoče leto šola prazna — naša mladina pa
brez omike in živinsko naraščala. Javno svetujem
učitelju A. K. v imenu predrage mladine, naj pre-
pusti učiteljsko službo drugim večim močem. Saj
ima službo poštarja in godeca, kateri mu dokaj
nesete, in nij se mu treba ukvarjati z mladino, za
katero nij ustvarjen. Učitelj, poštar in godec se
gotovo ne zлага dobro vkup, in ena osoba ne
more več gospodarjem služiti. Velikokrat se pri-
godi, da nas tudi učitelj, kot godec pozno v noči
sè svojo turško muziko iz spanja drami, in da
tudi on pomaga nočni mir kaliti. Zatorej pripom-
injam srenjske poglavarje, naj vendar enkrat
konec store ponočnemu streljanju, zvonejuju in ne-
všečni godbi, ter naj skrbe, da dobi naša mladina
skrbnega odgojitelja, pravega učitelja; da bomo
tudi mi dohajali druge bolj omikane Slovence. V
nasprotnem slučaju bodemo prisiljeni si sami po-
magati. Čudim se naši častiti duhovščini, da se ne
gane, in le posmehljivo gleda to komedijo.

Letina je pri nas taka: Vina se je letos ko-
maj polovico kot sicer pridelalo. Kup pa je še
precej visok. Prodaja se čeber (40 bokalov) belega
vina (Brežanke) po 13 do 15 gld.; črnega vina
(refoško) pa se je nekaj po 22 gold. razprodalo.
Grozdje se je prodajalo po 12 do 15 soldov
funt. Največ vina se proda v sosedno Kranjsko;
vendar nij onih kupcev iz Kranja, Loke, Ljub-
ljane, kateri so lansko leto mnogo vina po Borštu
in Bregu nakupili. — Reči se mora torej, da je
pri nas letos srednja letina. Koruze, katere se
pri nas največ seje, se je za domačo potrebo
dosti pridelalo; ravno tako tudi sočivja. Sadja,
posebno nekatere vrste, se je mnogo nabralo;
oljke so polne zrnja in nadjati se je obilo olja.
Piče (sena, otave) je še precej.

Iz Belgrada, 8. okt. [Izv. dop.] Knez
Milan Obrenović je prispel 3. t. meseca v Kragu-
jevac, kjer je bil z največjim navdušenjem spre-
jet. Zvečer je bilo mesto osvetljeno.

6. t. meseca ob 8. uri predpoldne skupili so
se narodni poslanci in izbrali odbor za pregledanje
polnomočij, a drugi so odišli v cerkev, kamor je
ob 9. uri tudi knez prišel, spremljen od vseh mi-
nistrov in od „svite“ svoje. Po dokončani božji
službi je metropolit govoril govor od prilike tega za-
držaja: kako Srbija posle mnogih pretrpljenih
nesreč nij v napredovanju zaostala, in kako zdaj
ona kakor samostalna in svobodna zemlja dostojno
mesto v Evropi zavzimalje; dalje je rekel, da naj
vsak predstavnik narodni na to gleda, da se bode
pored znanja v raznih predmetih tudi narav in
srce naroda oblagorodilo, na taj način se bo
Srbija pod vladno kneza Milana Obrenoviča IV.,
kateremu je deviza: svoboda, samostalnost in za-
konitost, — unapredila in vzvisila. Ko se je božja
služba končala, odišel je knez iz cerkve v dvorano,
kjer se je otvorila izložba poljedelskega društva,
a drugi dan, 7. oktobra otvoril je knez okolo 1.
ure popoldne narodno skupščino in zaklel se na
ustav narodni. Govor, s katerim je bila otvorena
skupščina, sledeči je:

„Poštovani poslanci!

Stupajući u vašu sredinu, ispunjavam pri-
jatnu dužnost, dajući, pre svega, izraza osećanjima
tope priznatelosti na svima onim znacima pažnje,
što mi, prilikom stupanja moga na vladu, biše
blago naklono ukazani od strane visoke Porte i
velikih garantnih sila kao i od strane drugih pri-
jateljskih država. Ne manje milo mi je zahvalno
spomenuti i one mlogobrojne i neosporne dokaze
ljubavi in oduševljene predanosti, kojima bih tom
prilikom pedusretnut od strane dragoga Mi naroda
srpskog. Sretan sam, što pod ovako naklonim
odzivom, i spolja i u zemlji mogu prvi put da
otvorim sednice narodnoj skupštini, i u dogovoru
sa njom da pristupim rešavanju zadatka, koji
nas čekaju. Dogovaranje ostalo nam je u na-
slednje od naših starih. Držati se ovoga lepog i
koristnog predanja Meni je u toliko lakše, što je
ono sad osveštano i narodnim ustavom, koji sam
ja gotov da ukrepim svojom vladalačkom zaklet-
vom. Polazeći sa ove čvrste i prostrane osnove,
mi nailazimo na široko polje, koje se otvara sva-
kovrsnom radu našem. Nema sumnje, da naša
mladjana kneževina ima pravo da se ponosi znat-
nim napredkom koji je postigla za kratko vreme
svoga bića. No koliko mora biti ogroman posao,
koji je još čeka, kad vidimo, gde i stare države,
koje od vekova i u mlogo lakšim i povoljnijim
uslovima postoje, još i danas nalaze se u nepre-
kidnom radu preobražavanja i usavršavanja!

Naše zakonodavstvo ima nedostataka, koje
nam treba ispraviti; ima praznina, koje se moramo
truditi da ispunimo. Prosvetna je snaga naša ne-
dovoljna; odbranbene moći naše trebaju još raz-
vitka i usavršavanja.

Još mlogi obilni izvori naše zemlje stoje za-
tvoreni i neupotrebljeni. Trgovini treba otvoriti
nove putove, medju kojima stoji na prvom mestu
železnica. Radinosti ostaje nam da stvorimo jača
jemstva razvitka; a najveću pažnju našu treba da
zauzme zemljoradnja. Poljska privreda ima u nas
sve prirodne uslove za dobar uspeh. Prečega i
razumnijeg zadatka ne može biti za nas, no da
upotrebimo elemente, koje nam sama priroda tako
obilno pruža. U njima leži poglavito snaga i bo-
gatstvo Srbije. U ovome pravcu podnosiće Moja
vlada shodne predloge narodnoj skupštini. Zadaci
su ovi tako važni i mlogobrojni, da ih jedna je-
dina skupština, pa ni jedna jedina zakonodavna
perioda ne može sve da obuhvati. Treba će i
vremena i truda da se oni savladaju, ali se sav-
ladati mogu, uzdajući se u dobru volju i rodoljub-
lje, kojima se odlikuje narod srpski.

Jedan deo ovih poslova pripada ovogodišnjoj
skupštini, na mlogo znatniji čeka vas iduće godine.

Poštovani poslanici!

Vi ste već stekli prava na Moju zahvalnost
in priznatelost otačbine. Za vreme Moga malo-
ljetstva, t. j. onda kad je Srbiji trebalo najviše
napezanja i saglasnosti, vi ste najusrdnije radili,
da odgovorite svome pozivu podpomažući vladu
Mojih Namestnika, kojima sam i Ja u Svojoj pro-
klamaciji odao zaslužno priznanje. Nove zasluge
čekaju vas na polju rada i rodoljublja. Bog neka
blagoslovi vaš trud na sreću i slavu Srbije.“ D.

Politični razgled.

V avstrijski delegaciji je torej vlada
proti lastni stranki, proti ustavovercem, zmagala.
Dovolil se je višji proračun, kakor ga je vojni
minister terjal. Dakle, vladu so podpirali njeni
protivniki, njeni privrženci so jo pobijali. Glaso-
valo je 24 Giskra-Hebstovcev proti; 33 poslancev
(velikoposestniki in federalisti) pa za. Poklukar
nij glasoval. Ni dvombe, in ustavoverni časniki
sami priznavajo, da bode ta čudna prikazu v
parlamentarnem življenji — imela slabe nasledke
za zdanjo vladu in njeno stranko.

Za gornje-avstrijskega ces. namest-
nika je imenovan bivši advokat in dozdanji sek-
cijski šef v trgovinskem ministerstvu, Wieden-
feld.

Ogerski državni zbor je izbiral v
regnikolarno deputacijo sledeče poslance: Csen-
gery, Sennyey, Pechy, Szell, Ludvik Horvat (De-
akisti), Tisza in Gliczy (zmerna levičnjaka). Ti
možje bodo torej s hrvatsko regnikolarno depu-
taciju, katere udje so že v Pešto odpotovali, urav-
navali državopravno razmerje Ogerske in Hrvatske.

V nesrečni Španiji ne morejo do miru priti,
dasiravno je denašnja Zorillova vlada precej svo-
bodo- in pravicoljuba. V Madridu je bil zopet
hrum na ulicah, napadali so kralja metaje opeke
na njegovo palačo, v Kataloniji in Galiciji pak je
zopet upor.

Razne stvari.

* (Deželnega glavarja imamo!) So-
botne uradne novine so nam novico prinesle, da
je finančni prokurator g. vitez Kaltenegger
imenovan za deželnega glavarja kranjskega. (Go-
vorica, da postane to Dežman, je torej hitro de-
jansko preklicana.) Da bode sedanje ministerstvo
vzelo deželnega glavarja iz nemškovalne manj-
šine naše dežele, — o tem nijsmo dvomili. Iz-
nenada pa pride Kalteneggerjevo imenovanje ven-
dar, ter je v parlamentarnem življenji — unicum.
Deželni glavar, predsednik zboru, mora poslanec
biti. Kaltenegger pa dozda še nij poslanec, kajti
proti njegovi in dr. Supanovi volitvi v Ljubljani
je protest vložen, oba nijsta še verificirana. Ker
je znano, da so se pri ljubljanskih volitvah velike
nepravilnosti godile, — lahko bi bilo mogoče, da
celo pričakovati se mora, da deželni zbor Kaltene-
ggerjeve volitve ne odobri in tako bi imeli de-
želni zbor brez deželnega glavarja.

* (Deželni predsednik Auersperg)
je včeraj predstavil deželnemu odboru novega de-
glavarja Kalteneggerja.

* (Ljubljanski „mestni očetje“)
so se včeraj, 28 glav močni, šli poklanjat novemu
deželnemu glavarju Kalteneggerju.

* (Ljubljanski učitelji) kakor tudi
še nekateri iz dežele so bili te dni pri Pirkerji
na obligatnem poklanjanju. Pripovedujejo, da je
mož te dni za nekaj pedi zrastel. Tudi baje mnogo
obeta od svoje „delavnosti.“

* (Ljubljanski škof) č. g. Vidmar je,
kakor se nam pripoveduje, te dni iz Rima dobil
dovoljenje, da sme svoje škofovsko mesto odložiti.
Ker je že zdavnaj javno povedal, da hoče svoji
česti odreči se, mogoče je, da zdaj po dobljenem
papeževem dovoljenju res to učini.

* (G. škof Vidmarju) je, kakor čuje-
mo, c. kr. deželni predsednik Auersperg imenoval

